

KONFLIKT INSAN ÓMIRINIŇ AJIRALMAS BÓLEGI SIPATINDA: KONFLIKTOGENLER

Reyimova Zlixa G'aybullaevna

Berdaq atındaǵı Qaraqalpaq mámleketlik universiteti student.

Remetullaeva Nargiza Xamidulla qizi

Berdaq atındaǵı Qaraqalpaq mámleketlik universiteti student.

Uzaqbergenova Aypara Niyetbay qizi

Berdaq atındaǵı Qaraqalpaq mámleketlik universiteti student.

Sherimbetova Asemay Kuatbaevna

Berdaq atındaǵı Qaraqalpaq mámleketlik universiteti student.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.18744582>

Annotaciya. *Usı maqalada konflikt insan ómiriniń ajralmas bólimi sıpatında kompleksli kózqarastan talqılanadı hám konfliktogenler túsiniǵiniń teoriyalıq hám ámelıy tárepleri tereń ashıp beriledi. Izertlewde konflikttiń biologiyalıq, psixologiyalıq hám sociallıq túbiri ashılıp, konfliktogen faktorlardıń qalıplesiw mexanizmleri, klassifikaciyası hám dinamikası izbe-izlikte analizlenedi. Maqalada konfliktogenlerdiń kumulyativ tábiyatı, mádeniyatlararalıq kommunikaciyadaǵı ornı hám zamanagóy cıfırlı keńisliktegi tásiiri ilimiy tiykarda túsindiriledi. Konfliktti konstruktiv basqarıw, konfliktogenlerdi anıqlaw hám aldın alıw strategiyaları, emocional intellekt hám de refleksiyanıń áhmiyeti ayırıqsha atap ótiledi. Izertlew nátiyjeleri sonı kórsetedi, konfliktti tolıq saplastırıw múmkin bolmasa da, konfliktogenlerdi anıqlaw hám basqarıw arqalı onı rawajlanıwdıń bir faktorına aylandırıw múmkin.*

Gilt sózler: Konflikt, konfliktogenler, psixologiyalıq qorǵanıw, refleksiya, sociallıq ortalıq, psixologiyalıq tásir, psixologiyalıq ortalıq.

CONFLICT AS AN INTEGRAL PART OF HUMAN LIFE: CONFLICTOGENS

Abstract. This scientific article analyzes conflict as an integral part of human life based on a comprehensive approach and deeply illuminates the theoretical and practical aspects of the concept of conflict agents. The study reveals the biological, psychological, and social roots of conflict, consistently analyzes the mechanisms of formation, classification, and dynamics of conflictogenic factors. The article scientifically explains the cumulative nature of conflictogens, their role in intercultural communication, and their impact on modern digital space. The importance of constructive conflict management, strategies for identifying and preventing conflict agents, emotional intelligence, and reflection is highlighted. The results of the study show that, although it is impossible to completely eliminate the conflict, it is possible to turn conflictogens into a factor that contributes to the development of conflicts by understanding and managing them.

Keywords: Conflict, conflictogens, psychological defense, reflection, social environment, psychological influence, psychological environment.

Kirisiw

Konflikt insan ómiriniń ajralmas bólegi sıpatında sociallıq, psixologiyalıq hám mádeniy rawajlanıw processlerinde áhmiyetli ornı iyeleydi. Adamzat tariyxı dawamında qarama-qarsılıqlar, kelińbeslikler hám kelispewshilikler jámiyet rawajlanıwınıń ishki háreketlendiriwshi kúshi bolıp kelgen. Konflikt – bul shaxslar yamasa toparlar arasındǵı mápler, qádiriyatlar, maqsetler yamasa mıtájliklerdiń sáykes kelmewi nátiyjesinde júzege keletuǵın sociallıq-psixologiyalıq qubılıs.

Ol tek ғана unamsız ақбетлерге емес, ал конструктив өзгерістерге де себеп болуы мүмкін. Усы көзқарастан конфликтті тек ғана бұзғыш фактор сипатында емес, бәлкім rawajлану, jaғалану hám teńsalmaqlıqtı tiklew mexanizmi sıpатында da kóріw kerek.

Konflikttiń júzege keliwinde tiykarǵı roldı oynaytuǵın faktorlardan biri – konfliktogenler.

Konfliktogenler – bul kelispewshilikti keltirip shıǵarıwshı yamasa kúsheytiwshı háreketler, sózler, intonaciya, minez-qulıq, sociallıq sharayat yamasa psixologiyalıq faktorlar bolıp tabıladı. Olar kóbinese sanalı yamasa sanasız túrde kórinedi hám qarım-qatnas procesinde keskinlikti payda etedi. Konflikttiń insan ómirinde turaqlı bar bolıwı onıń biologiyalıq, psixologiyalıq hám sociallıq tábiyatına barıp taqaladı. İnsan óz mıtajliklerine, qızıǵıwshılıqlarına hám maqsetlerine iye bolmıs sıpатында basqalar menen turaqlı baylanista boladı. Bul baylanıslar procesinde resurslardı bólistiriw, mártebe, húrmet, tán alıw, muhabbat hám qawipsizlik sıyaqlı qadıriyatlar ushın báseki júzege keledi. Tap usı processlerde konfliktogen faktorlar payda boladı.

Mısalı, húrmetsiz áheń, mensinbewshilik, biyparwalıq yamasa ádiletsiz múnásibet konflikttiń baslanıw noqatına aylanıwı múmkin. Konfliktogenler kóbinese kishi hám sezilmes formada kórinedi, biraq waqıt ótiwi menen olar toplanıp, ashıq kelispewshilikke aylanadı.

Psixologiyalıq közqarastan konfliktogenlerdiń dereǵı shaxstıń ishki jaǵdayı menen baylanıslı. İnsannıń ózin bahalawı, ózine bolǵan isenimi, tájiriybeleri, stereotipleri hám emocional turaqlılıǵı konfliktogen háreketlerdiń qalıplesiwine tásir kórsetedi. Mısalı, ózin tómeh bahalaytuǵın shaxs sın-pikirlerdi dushpanlıq sıpатында qabıl etiwı múmkin. Nátiyjede, ápiwayı pikir de konfliktogen faktorǵa aylanadı. Sonday-aq, agressivlik, impulsivlik hám empatiyanıń jetispewshiligi de konfliktogen minez-qulıqtı kúsheytedi. Bunday jaǵdayda shaxs óz sózleri yamasa háreketleriniń basqalarǵa tásin esapqa almaydı. Sociallıq faktorlar da konfliktogenlerdiń payda bolıwında áhmiyetli rol oynaydı. Jámiyetge teńsizlik, ádiletsizlik, resurslardıń sheklengenligi, sociallıq stereotipler hám mádeniy parıqlar konfliktogen jaǵdaylardı júzege keltiredi. Mısalı, hár qıylı mádeniy qadıriyatlarǵa iye adamlar bir-biriniń háreketlerin nadurıs túsiniwı múmkin. Bul bolsa túsinbewshilikke hám kelispewshilikke alıp keledi.

Sol sebepli konfliktti tereń analizlewde tek individual faktorlardı емес, bәlкім sociallıq kontekstti de esapqa alıw kerek. Konfliktogenlerdi klassifikaciyalaw olardı tereńirek ańlaw imkaniyatın beredi. Olardı verbal hám noverbal konfliktogenlerge ajıratıw múmkin. Verbal konfliktogenlerge qopal sózler, qawıp salıw, astarlı ǵap, mısıl, buyırıpazlıq áheńi, sın-pikirlerdiń keskin formaları kiredi. Noverbal konfliktogenlerge bolsa júz ángisi, dene tili, aralıqtı saqlamaw, suwıq názer yamasa itibarsızlıq kiredi. Ayırım jaǵdaylarda úndemew de konfliktogen faktor bolıwı múmkin, sebebi ol biyparwalıq yamasa narazılıq belgisi sıpатында qabıl etiledi.

Bunnan tisqari, jasırın konfliktogenler de bar bolıp, olar ashıq kóriniste payda bolmaydı, biraq ishki narazılıqtı kúsheytedi. Konfliktogenlerdiń dinamikası ádette basqıshpa-basqısh rawajlanadı. Dáslep kishi qolaysızlıq yamasa narazılıq payda boladı. Eger bul basqısh jaǵday konstruktivlik tárizde sheshilmese, konfliktogenler kúsheyedi hám ashıq qarama-qarsılıq júzege keledi. Bul processti konflikt eskalaciya dep ataw múmkin. Eskalaciya procesinde tárepler bir-birin túsiniwge емес, al jeńiwge háreket etedi. Nátiyjede baylanıs sapası tómehleydi, emocionallıq keskinlik artadı hám mashqala quramalasadı. Konflikt insan ómirinde túrli basqıshlarda túrlishе kórinedi. Balalıq dáwirinde konflikt tiykarınan zárúrlilikler hám qaǵıydalar ortasındaǵı qarama-qarsılıq sıpатында júzege shıǵadı. Óspirimlik dáwirinde bolsa jeke ǵárezsizlik hám identifikaciya procesleri menen baylanıslı kelispewshilikler ústinlik etedi. Úlkenlik dáwirinde konfliktler kóbirek kásiplik, semyalıq hám sociallıq roller menen baylanıslı boladı.

Hár bir basqışta konfliktogenler de ózine tán formağa iye boladı. Máselen, jas óspirimler ushın ádalacızlıq sezimi kúshli konfliktogen faktor bolsa, úlkenler ushın húrmettsizlik yamasa tán alıw jetispewshiligi tiykarǵı konfliktogenine aylanıwı múmkin. Konfliktogenlerdi azaytıw hám aldın alıw ushın kommunikativ mádeniyatı rawajlandırıw úlken áhmietke ie. Konfliktti konstruktiv basqarıw insannıń jeke hám kásiplik tabısında áhmietli rol oynaydı.

Konfliktogenlerdi ańlaw hám olardı qadaǵalaw shaxstıń emocional intellekti menen tıǵız baylanıslı. Emocional intellekti joqarı bolgan insan óz sezimlerin túsinedi, basqalardıń sezimlerin sezedi hám qarım-qatnastı nátiyjeli jolǵa qoyadı. Nátiyjede konfliktogen faktorlar kemeyedi hám qarama-qarsılıqlar konstruktiv bagdarga ótedi. Konfliktogenlerdiń tereń talqılawı sonı kórsetedi, olar kóbinese insan sanasınıń avtomatikalıq reakciyaları menen baylanıslı boladı.

Insan sóylesiw procesinde kóp jaǵdaylarda óziniń ishki stereotipleri, aldın qalıplesken sociallıq tájiriybesi hám sezimlik jaǵdayına súengen halda juwap beredi. Áyne usı avtomatikalıq juwaplar arasında konfliktogen is-háreketler payda boladı. Konfliktogenlerdiń jáne bir áhmietli tárepi - olardıń kumulyativlik qásiyeti. Yaǵnıy olar bir mártelik qubılıs sıpatında emes, al tákirarlanıwshı hám toplanıwshı formada tásir kórsetedi. Bir mártelik keskin sóz qarama-qarsılıqqa alıp kelmewi múmkin, biraq turaqlı tákirarlanatuǵın húrmettsizlik, itibarsızlıq yamasa mensinbew sezimi ishki narazılıqtı toplaydı. Bul bolsa belgili bir noqatta jarılıw effektin júzege keltiredi. Sol sebepli konfliktlerdi tallawda tek aqırǵı waqıyanı emes, al pútkil qatnasıqlar tariyxın kórip shıǵıw zárúr. Konfliktogenler shaxslar aralıq qatnasıqlarda túrlishe kóriniste payda boladı. Shańaraqlıq qatnasıqlarda olar kóbinese roller bólistiriliwi, juwappershilik, materiallıq támiynat yamasa itibar jetispewshiligi menen baylanıslı boladı.

Máselen, shańaraq aǵzalarınan biriniń emocional mútájlikleri qanaatlandırılmasa, bul tikkeley konfliktogenge aylanadı. Jumıs ornında bolsa konfliktogenler kóbirek basshılıq usılı, ádalacız bahalaw, kommunikaciya jetispewshiligi yaki báseki menen baylanıslı boladı.

Bilimlendiriw procesinde bolsa nadurıs pedagogikalıq qatnas, studenttiń jeke ózgesheliklerin inabatqa almaw yamasa keskin kritika konfliktogen faktor sıpatında kórinedi.

Konfliktogenlerdi tereń túsiniw ushın olardıń funkcional hám disfunkcional táreplerin ajratıw áhmietli. Disfunkcional konfliktogenler qatnasıqlardı buzadı, isenimdi kemeytedi hám sociallıq ortalıqtı izden shıǵaradı. Funkcional konfliktogenler bolsa mashqalanı ashıp beriw, jasırın qarama-qarsılıqtı júzege shıǵarıw hám ózgerislerge túrtki beriw wazıypasın atqaradı.

Máselen, konstruktivlik sın dáslep konfliktogen sıpatında qabıl etiliwi múmkin, biraq ol rawajlanıw hám jetilisiwge xızmet ece, unamlı nátiyje beredi. Solay etin, konfliktogenniń tásiiri kóbinese onı qalay qabıl etiw hám basqarıwǵa baylanıslı boladı.

Konfliktogenlerdiń mádeniy tárepleri de ayrıqsha itibarǵa ılayıq. Hár qıylı mádeniyatlarda sóylesiw usılı, húrmet kórsetiw, sezimlerdi kórsetiw dárejesi hár qıylı boladı. Bir mádeniyatta ápiwayı esaplangan is-háreket basqa mádeniyat wákili ushın konfliktogen bolıwı múmkin. Konfliktogenlerdiń aldın alıw strategiyalarına toqtalatuǵın bolsaq, birinshi gezekte ózin-ózi ańlaw hám refleksiya áhmietli. Insan óziniń konfliktke beyim reakciyaların anıqlawı hám olardı basqarıwdı úyreniwı kerek. Ekinshiden, nátiyjeli kommunikaciya kónlikpelerin rawajlandırıw zárúr. Jedel tıńlaw, sorawlar arqalı anıqlıq kirgiziw, qalıs pikir bildiriw hám húrmet principine ámel etiw konfliktogen faktorlardı azaytıwı. Úshinshiden, mashqalalardı waqtında dodalaw hám ashıq dialogqa kirisiw kelispewshilik eskalatsiyasınıń aldın aladı.

Kelispewshilikti basqarıw teoriyalarında konfliktogenlerdi anıqlaw diagnostikalıq basqış sıpatında qaraladı.

Yaǵnıy qarama-qarsılıqtı sheshiwden aldın onıń sebeplerin, sonıń ishinde konfliktogen faktorlardı anıqlaw zárúr. Bul processte mediatorlıq, psixologiyalıq másláhát hám treningler nátiyjeli qural bolıwı múmkin.

Ásirese, jámaátlik ortalıqta konfliktogenlerdi azaytıw ushın ashıq-aydın basqarıw sisteması, ádil bahalaw hám sociallıq qollap-quwatlaw áhmiyetli. Konfliktogenlerdiń shaxs rawajlanıwına tási de eki tárepleme boladı. Eger shaxs kelispewshilikti konstruktiv tárizde basqarıwdı úyrense, ol sociallıq kompetenciyların asıradı, empatiyası rawajlanadı hám stresske shıdamlılıǵı artadı. Kerisinshe, konfliktogen jaǵdaylardı nadurıs basqarıw psixologiyalıq zorıǵıw, depressiya yamasa agressivlik is-háreketlerge alıp keliwi múmkin. Demek, konflikt hám konfliktogenler menen islesiw tek ǵana sociallıq emes, al psixologiyalıq salamatlıq ushın da áhmiyetli. İnsan ómiriniń túrli basqıshlarında konfliktogenler mazmunı ózgerip baradı, biraq olardıń bar ekenligi turaqlı. Bul bolsa konflikttiń turmıslıq process sıpatında úziksizligin tastıyıqlaydı. Kelispewshilikti tolıq saplastırıw múmkin emes, sebebi ol mıtájlikler hám máplerdiń hár qıylılıǵınan kelip shıǵadı. Biraq konfliktogenlerdi anlaw, olardı basqarıw hám konstruktivlik baǵdarlaw arqalı insan óz turmıs sapasın jaqsılawı múmkin. Konfliktogenlerdiń teoriyalıq analizin jáne de tereńlestiriw olardıń strukturalıq hám funkcionál mexanizmlerin kórip shıǵıwdı talap etedi. Hár qanday konflikttiń ishki dúzilisinde keminde úsh tiykarǵı komponent boladı: subyektler (qarama-qarsı tárepler), predmet (qarama-qarsılıq obiekti) hám konfliktogen faktorlar. Konfliktogen mine usı úshlikti háreketke keltiriwshi psixologiyalıq impuls wazıypasın atqaradı. Eger mápler sáykes kelmewi obyektiv tiykar bolsa, konfliktogen bul sáykes kelmewdi subyektiv anlaw dárejesinde keskinlestiredi. Sonıń ushın da ayırım jaǵdaylarda mápler qarama-qarsılıǵı bar bolsa da, konflikt júzege kelmewi múmkin; kerisinshe, mápler keskin soqlıǵıspasa da, konfliktogen faktorlar sebepli qarama-qarsılıq payda bolıw itimalı joqarı boladı.

Konfliktogenlerdiń ishki mexanizmin tallawda affektiv reakciya oraylıq orın tutadı.

Insannıń emocionallıq juwabı kóbinese logikalıq tallawdan tezirek júz beredi. Bul biologiyalıq jaqtan qorǵanıw mexanizmlerine barıp taqaladı. Qawıp sıpatında qabıl etilgen hár qanday signal - hátte ol obyektiv qawıp bolmasa da - organizmde qorǵanıw reaksiyasın iske qosadı. Áyne usı proceste sóz, ırǵaq yamasa im-ishar konfliktogenine aylanadı. Máselen, sın pikir konstruktivlik maqsette ayılǵan bolsa da, ol shaxstıń ózin qadırlaw sistemasına qawıp sıpatında qabıl etilse, qorǵaw yamasa hújimli juwap penen juwmaqlanadı. Bul bolsa konflikt eskalatsiyasınıń birinshi basqışın quraydı. Konfliktogenlerdiń payda bolıwında sociallıq identifikaciya da áhmiyetli rol oynaydı. İnsan ózin belgili bir toparǵa tiyisli dep biledi hám óz toparınıń qadıriyatların qorǵawǵa beyim boladı. Eger basqa topar wákiliniń is-háreketi usı qadıriyatlarǵa qayshı dep qabıl etilse, bul konfliktogen faktorǵa aylanadı. Ásirese, etnikalıq, diniy, kásiplik yamasa siyasiy identifikaciya kúshli bolǵan jámiyetlerde konfliktogen signallar tezirek seziledi hám tezirek keskinlesedi. Bul proceste stereotipler hám sociallıq kózqaraslar da úlken áhmiyetke iye, sebebi olar real jaǵdaydı emes, al aldınnan qalıplesken kórinisti qorgawǵa iytermeleydi.

Konfliktogenlerdi tallawda kommunikativ tosiqlar máselesine de itibar qaratıw zárúr.

Kommunikativ tosiqlar - bul informaciya almasıw procesinde júzege keletuǵın buzılıqlar. Usı psixologiyalıq tosiqlar bar bolǵan jaǵdayda ápiwayı qarım-qatnas ta konfliktogenine aylanıw itimalı artadı. Máselen, basshı hám xızmetker ortasındaǵı status ayırmashılıǵı sebepli ápiwayı kórsetpe buyırq yamasa basım sıpatında qabıl etiliwi múmkin.

Konfliktogenlerdiń waqıt faktorına baylanıslılıǵı da áhmiyetli. Ayırım konfliktogenler tezlik hám bir mártelik bolsa, basqaları uzaq múddetli hám jasırın xarakterge iye boladı.

Uzaq múddetli konfliktogenler kóbineşe strukturalıq faktorlarga barıp taqaladı: ádalacız sistema, teńsizlik, naduris basqarıw modeli. Bunday sharayatta konflikt individual xáreketten emes, al sistemanıń ózinen kelip shıǵadı.

Sol sebepli konfliktologiyada individual hám institucionallıq dárejedegi konfliktogenlerdi pariqlaw áhmiyetli. Konfliktogenler menen islesiwdiń ámeliy tárepleri de ayrıqsha itibargá ılayıq. Birinshiden, konfliktogenlerdi anıqlaw ushın monitoring hám tallaw mexanizmleri zárúr.

Jamáátlerde anonim sorawlar, pikir alısıw sessiyaları yamasa mediatorlıq processler arqalı jasırın narazılıqlardı anıqlaw múmkin. Ekinshiden, konfliktogenlerdiń aldın alıw ushın profilaktikalıq ilajlar kóriw zárúr. Bul processte treningler, kommunikativlik kónlikpelerdi rawajlandırıw, stressti basqarıw baǵdarlamaları áhmietli rol atqaradı. Úshinshiden, júzege kelgen konfliktogen jaǵdaydı konstruktivlik jol menen sheshiw ushın sóylesiw mádeniyatın qalıplestiriw zárúr. Konfliktogenlerdiń unamlı potencialın da biykarlap bolmaydı. Olar kóbineşe mashqalalardı ashıp beredi hám jańalanıw procesine túrtki beredi. Eger bul signal durıs talqılansa, sistemanı jetilistiriw imkaniyatı payda boladı. Demek, konfliktogen hár dayım buzıwshı yemes; onıń tásiiri oǵan qanday qatnas tańlanatuǵınlıǵına baylanıslı.

Jeke rawajlanıw kózqarasınan konfliktogen jaǵdaylar insandı refleksiyaǵa iytermeleydi.

Insan óz reaksiyaların analizlep, qaysı jaǵdaylarda ol konfliktke beyim ekenin ańlaydı.

Bul bolsa ózin-ózi basqarıw, empatiya hám keńpeyillik sıyaqlı pazıyetlerdi rawajlandırıwǵa xızmet etedi. Konfliktogenlerdi basqarıw procesinde insan óziniń sezim intellektin arttıradı, bul bolsa sociallıq tabıslıqtıń áhmiyetli faktorlarınan biri esaplanadı. Konflikt insan ómiriniń ajıralmas bólegi sıpatında bárqulla bar eken, konfliktogenlerdi úyreniw de úzliksiz process bolıp qaladı.

Zamanagóy jámiyette informaciya aǵımınıń tezlesiwı, sociallıq tarmaqlardıń keńeyiwı hám global integraciya processleri konfliktogen signallardıń tarqalıw tezligin asırdı. Endi bir ǵana naduris bayanat yamasa túsinik keń kólemli sociallıq qarama-qarsılıqqa sebep bolıwı múmkin. Sol sebepli konfliktologiya páninde sanlı kommunikaciya sharayatındaǵı konfliktogenlerdi úyreniw áhmietli baǵdarlardan biri esaplanadı. Juwmaqlawshı tallaw sonı kórsetedi, konflikt hám konfliktogenler insan turmısınıń ajıralmas hám sózsiz elementleri bolıp esaplanadı. Olardı biykarlaw emes, al sanalı túrde basqarıw, konstruktivlik baǵdarlaw hám rawajlanıw dáregine aylandırıw áhmietli. Konfliktogenlerdiń psixologiyalıq, sociallıq hám mádeniy mexanizmlerin tereń túsiniw arqalı insan hám jámiyet óz ara qatnasıqlardı jáne de salamat hám nátiyjeli formaga keltiriwi múmkin. Solay etip, konflikt insan ómiriniń tábiyiy joldası bolsa da, onıń aqıbetleri insannıń sanalı qatnası hám basqarıw mádeniyatına baylanıslı.

Solay etip, konflikt insan ómiriniń ajıralmas bólegi bolıp, konfliktogenler usı processtiń tiykarǵı mexanizmin quraydı. Olardı tereń ilimiy analizlew, klassifikaciyalaw hám basqarıw usılların islep shıǵıw zamanagóy konfliktologiyanıń áhmietli wazıypalarınan biri bolıp tabıladı.

Kelispewshilikti sanalı túrde basqarıw mádeniyatı qalıpleskende, qarama-qarsılıqlar buzıwshı emes, al dóretiwshı kúshke aylanadı. Insaniyat rawajlanıwı áne usınday sanalı qatnasqa súyenedi.

Juwmaq

Juwmaqlap aytıwımız múmkin, konflikt insan ómiriniń tábiyiy hám sózsiz hádiyesi bolıp, ol shaxs hám jámiyet rawajlanıwınıń ajıralmas quramlıq bólegi esaplanadı. Insan mıtájlikleri, mápieri hám qádiriyatlarınń hár túrliligi qarama-qarsılıqlardıń payda bolıwın talap etedi. Biraq, konflikttiń júzege keliwi hám rawajlanıwında tiykarǵı roldi konfliktogen faktorlar oynaydı.

Konfliktogenler - bul qarama-qarsılıqtı qozgátıwshı yamasa kúsheytiwshı psixologiyalıq, sociallıq hám kommunikativlik signallar bolıp, olar kóbinese sanalı yamasa sanasız túrde payda boladı. Olardıń verbal, noverbal, individual hám institucionallıq formaları bolıp, hár biri ózine tán mexanizm tiykarında tásir kórsetedi.

Naduris túsiniwler, stereotipler, affektiv reakciyalar hám de kommunikativ tosiqlar kelispewshilikniń eskalizaciyasına alıp keliwi múmkin.

Kerisinshe, empatiya, aktiv tınlaw, refleksiya hám emocional intellekt konfliktogen tásirde kemeytedi hám de qarama-qarsılıqtı konstruktiv bagdarga ótkeredi.

Paydalanılğan ádebiyatlar

1. Aziza, Turemuratova. "KONFLIKT VA UNING KELIB CHIQISH SABABLARI." Новости образования: исследование в XXI веке 3.32 (2025): 465-467.
2. Zhyvko, Zinaida, et al. "Conflict management." Estonia: Scientific Center of Innovative Research (2024).
3. Turemuratova, A. B. "TA'LIMDA PEDAGOGIK YONDASHUVLAR ASOSIDA O'QUVCHIYOSHLARNING KOLLOBORATIV KO'NIKMALARINI RIVOJLANTIRISH MEXANIZMLARI." Inter education & global study 3.4 (2025): 242-250.
4. Turemuratova, A., and N. Turenliyazova. "The program of using modern pedagogical methods in the higher education system and the problems of improving pedagogical skills." Science and innovation 2.B10 (2023): 373-377.
5. Turemuratova, Aziza, Rita Kurbanova, and Barno Saidboyeva. "Educational traditions in shaping the worldview of young people in folk pedagogy." Modern Science and Research 2 (2023): 318-322.
6. Turemuratova, A., U. Uzakbaeva, and D. Nuriyeva. "Basic concepts of family psychology and overcoming psychological problems." Modern Science and Research 4.4 (2025): 104-109.
7. Turemuratova, A., and J. Asamatdinova. "Talabalar qadiriyaatqa bag'darlang'anliqti rivajlantiruwda auditoriyadan tis shinig'iwlaridin'roli." (2021).
8. Turemuratova, A. "Har bir xalqning o'z qadriyati bor." (2021).
9. Turemuratova, A., and B. Temirbekov. "Mustahkam oilani shakllantirishda yoshlarda naql-maqollardan foydalanishning tarbiyaviy-psixologik ahamiyati." (2022).
10. Turemuratova, A. "USE OF EDUCATIONAL TRADITIONS OF FOLK PEDAGOGY IN FORMING YOUTH WORLD VIEW." Мировая наука 6 (2023): 75.
11. Turemuratova, A. "EDUCATIONAL TRADITIONS IN THE FORMATION OF YOUNG PEOPLE'S WORLD VIEW IN FOLK PEDAGOGY." (2023).